

НАУКОВІ ШКОЛИ В ІНСТИТУТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ НАПН УКРАЇНИ: ПЕРСОНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті узагальнено здобутки провідної академічної установи України – Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України – у персонологічному контексті та окреслено перспективи розвитку наукових шкіл інституту з урахуванням сучасних викликів реформування освіти і науки. Доведено, що наукова школа у педагогіці розвивається під егідою вченого, який власним талантом наставництва, шляхом продукування інноваційних для певного періоду наукових ідей, на основі етичних цінностей, аксіологічно зорієнтованої світоглядної позиції спрямовує науковців-початківців на розвиток певного напрямку у педагогічній науці, на утвердження субдисциплін педагогіки, на обґрунтування їх теоретико-методологічних засад, створення практико орієнтованих результатів, які мають ґрунтуватись на науково-освітніх традиціях і враховувати інноваційні зрушення у педагогічному середовищі. Узагальнено напрями розвитку наукових шкіл відомих українських науковців-освітян (І. Зязюна, С. Гончаренка, О. Рудницької, Н. Ничкало, Л. Лук'янової, Л. Хомич), що сформувались на цінностях педагогічного наставництва, інтелектуального лідерства, емпатійності та етико-естетичних світоглядних орієнтирах.

Ключові слова: наукова школа, науково-педагогічна школа, академічний осередок, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих, Національна академія педагогічних наук України.

Постановка проблеми. Провідною тенденцією розвитку української і світової педагогічної науки є фундаменталізація, що становить підґрунтя «випереджаючої» освіти у контексті забезпечення сталого розвитку суспільства. Фундаментальні засади педагогіки в її інтердисциплінарному вимірі утверджувались через діяльність університетських та академічних осередків, у яких в історичній ретроспективі формувались наукові школи. Відповідно кристалізація методологічних, теоретичних, практико орієнтованих досягнень наукових шкіл у педагогічно-освітньому середовищі відбувається шляхом збереження наступності поколінь науковців, актуалізації надбань досвідчених учених і їх поєднання з інноваціями молодих науковців. Синтез цих двох пластів науки дає змогу вирішувати актуальні проблеми, які виникають у сучасній педагогічній науці й освітній практиці. Суголосною у цьому контексті є думка В. Андрущенка, який зауважив, що «науковий результат визріває через

співпрацю декількох поколінь учених, які «стоять на плечах» один в одного й, продовжуючи дослідження попередників, дарують молодим науковцям успадковані й свої власні напрацювання» [1, с. 5-7].

У сучасному педагогічному дискурсі феномен наукових шкіл розглядається українськими і зарубіжними вченими з позиції методологічних орієнтирів (С. Гончаренко, О. Дубасенюк, Д. Зербіно, Л. Ландау, О. Олексюк та ін.), педагогічної персонології (І. Ковчина, М. Лещенко, Н. Ничкало, О. Семенов та ін.), крізь призму історико-педагогічного аналізу (О. Гнізділова, Н. Дем'яненко та ін.) тощо. Водночас виникає потреба узагальнення досвіду розвитку наукових шкіл у сучасному освітянсько-педагогічному середовищі України, зокрема в академічних осередках, що репрезентує розвиток педагогічної науки у персонологічному вимірі та підтверджує кристалізацію її фундаментальних засад та інноваційну спрямованість наукового пошуку.

Метою статті є узагальнення здобутків провідної академічної установи України – Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України – у персонологічному контексті та окреслення перспектив розвитку наукових шкіл інституту з урахуванням сучасних викликів реформування освіти і науки.

Виклад основного матеріалу. Узагальнюючи положення науковців щодо визначення сутності поняття «наукова школа», зазначимо, що у його трактуванні спостерігається неоднозначність. К. Ланге зазначав, що «наукова школа – неформальний науковий колектив, що формується при видатному вченому на базі класичного університету чи науково-дослідної установи з метою колективної розробки певної наукової ідеї (проблеми, напряму)» [4, с. 207]. Б. Кедров розглядає наукову школу як «структурний осередок сучасної науки, що дозволяє концентрувати зусилля великої групи порівняно молодих учених під безпосереднім керівництвом засновника даного наукового напряму на вирішенні певного, достатньо обмеженого кола актуальних проблем у тій чи іншій галузі науки» [11, с. 309]. За визначенням Д. Зербіно, «наукова школа – це професійна добровільна співдружність людей, що сформувалася під егідою особистості вченого-лідера. Вона займається активною дослідницькою роботою в новому актуальному напрямі й об'єднана ідеями, методиками, науковими традиціями, співпрацею, що розширюються пошуком нових фактів [3, с. 10]. Відповідно зауважимо, що наукова школа у педагогіці розвивається під егідою вченого-наставника, який власним талантом наставництва, шляхом продукування інноваційних для певного періоду наукових ідей, на основі етичних цінностей, аксіологічно зорієнтованої світоглядної позиції спрямовує науковців-початківців на розвиток

певного напрямку у педагогічній науці, на утвердження субдисциплін педагогіки, на обґрунтування їх теоретико-методологічних засад, створення практико орієнтованих результатів, які мають ґрунтуватись на науково-освітніх традиціях і враховувати інноваційні зрушення у педагогічному середовищі.

За роки діяльності Національної академії педагогічних наук України сформувалось декілька наукових шкіл: у галузі психології школа академіка НАПН України, директора Інституту психології імені Г.С. Костюка С. Максименка; науково-педагогічна школа академіка НАПН України, академіка-секретаря відділення вищої освіти М. Євтуха; психолого-педагогічна школа академіка НАПН України, директора Інституту проблем виховання І. Беха; наукова школа академіка НАПН України, головного наукового співробітника Інституту педагогіки О. Савченко та ін.

Потужним центром розвитку наукових шкіл є Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, який був заснований у 1996 р. За майже 20-річний період діяльності установи сформувалось декілька поколінь дослідників, які розвивали свій науковий і дослідницький потенціал, здобули ступінь кандидата, доктора педагогічних або психологічних наук і створили свої наукові школи.

М. Лещенко переконливо доводить роль лідера наукової школи і акцентує увагу на персонологічному аспекті її розвитку. Науковець зауважує, що дослідження науковців-початківців «мають бути сконцентровані в полі ідей, створених ученим високого духовно-інтелектуального потенціалу. При чому необхідною умовою створення наукової школи є наявність духовно й інтелектуально обдарованої особистості вченого – засновника школи» [5, с. 259]. З-поміж талановитих засновників наукових шкіл інституту, які власною професійною діяльністю, життєвою позицією утверджують інтелектуалізм, людиноцентризм у педагогічній науці, вирізняються постаті фундаторів і представників інституту різних років: С. Гончаренка, І. Зязюна, Н. Ничкало, О. Рудницької, В. Рибалки, Л. Лук'янової, Л. Хомич, О. Лавріненка, О. Кучерявого, О. Семенов та ін.

Наукова школа доктора філософських наук, професора, академіка, багаторічного директора інституту Івана Андрійовича Зязюна розвивалась у контексті утвердження філософсько-аксіологічних пріоритетів педагогічної освіти, обґрунтування теоретичних засад розвитку педагогічної майстерності вчителя. Досліджуючи науково-педагогічну спадщину І. Зязюна, академік Н. Ничкало зазначила, що «у надрах його наукової школи підготовлено тисячі кваліфікованих

педагогів-дослідників для різних регіонів України, Польщі, Росії, інших країн, які плідно працюють на теренах педагогічної науки і практики, роблять вагомий внесок у розбудову професійної освіти, втілюючи Красу, Добро, Істину у педагогічну діяльність і науковий пошук» [6, с. 21]. Наукова школа І. Зязюна охоплює різні напрями педагогічної освіти. Під наставництвом Івана Андрійовича було захищено 20 докторських і 19 кандидатських дисертацій в галузі педагогіки і психології професійної освіти.

Роль мистецтва у професійній підготовці вчителя досліджено у дисертаційних роботах М. Букач, В. Орлова, О. Отич, В. Рашковської, Т. Смирнової та ін. Вагомі результати наукових пошуків учнів І. Зязюна містять дослідження, в яких актуалізуються ідеї видатних українських педагогів, учених (С. Карпенчук, Є. Більченко, А. Лещенко та ін.). Зарубіжний досвід педагогічної освіти – актуальний напрям його наукової школи, що став предметом дослідження таких науковців, як: Т. Кошманова, М. Лещенко. Історичну генезу професійної освіти в Україні під керівництвом талановитого наставника вивчали М. Нещадим, З. Гіптерс, Н. Філіпчук. Проблеми естетики та етики педагогічної дії обгрунтовували І. Андрощук, І. Зайцева, Т. Скорик, О. Шевнюк та ін.

М. Лещенко відзначає, що провідним принципом наукової школи академіка І. Зязюна є цілісність вивчення педагогічної майстерності вчителя, що «відбувається завдяки застосуванню ряду принципів здійснення наукових досліджень, а саме: єдність науки і мистецтва; пізнання людської природи; персоніфікації освітнього процесу (встановлення у вчителів і учнів зв'язків між пізнавальною діяльністю і особистісними смислами буття); метакогнітивна детермінація наукового пошуку (критичний аналіз і переосмислення отриманих результатів в контексті розвитку особистісних світоглядних позицій) [5, с. 263]. Концептуальні ідеї наукової школи І. Зязюна ґрунтуються на етико-естетичних орієнтирах педагогічної дії педагога-майстра, філософських засадах «педагогіки добра», культуроцетризму у змісті сучасної освіти.

Фундаментальною у сучасному педагогічному дискурсі та перспективною у вимірі інноваційних процесів в освіті є наукова школа академіка Семена Устимовича Гончаренка. Сам наставник, досліджуючи феномен наукових шкіл в педагогіці, зазначав, що «однією з найважливіших закономірностей розвитку науки є суворості наступності ідей, концепцій, методів дослідження, які складають зміст будь-якої науки. Люди різних поколінь, здійснюючи процес наукового розвитку, ніби передають із рук в руки нагромаджений ними «духовний капітал». У зв'язку з цим постає відома споконвічна проблема учителів і учнів, старшого і молодого поколінь в науці, засновників нових наукових

напрямів та їхніх продовжувачів – проблема наукових шкіл» [2, с. 27-43].

Розпочавши науковий шлях в Науково-дослідному інституті педагогіки УРСР (нині – Інститут педагогіки НАПН України) і продовживши його в Інституті педагогіки і психології професійної освіти АПН України (на сьогодні – Інститут професійної освіти і освіти дорослих НАПН України), Семен Устимович став керівником і консультантом наукових досліджень, з-поміж яких – 30 докторських і 55 кандидатських дисертацій.

Наукові дослідження під керівництвом С. Гончаренка охоплювали спектр проблемних напрямів: методологія педагогіки, різні аспекти гуманізації, гуманітаризації освіти, фундаменталізації середньої і вищої освіти, науковий супровід педагогічних досліджень. Серед представників наукової школи Семена Устимовича – відомі в українській і зарубіжній науці вчені-освітяни: Р. Гуревич, Л. Лук'янова, О. Романовський, Г. Філіпчук та ін.

Співробітники, докторанти і аспіранти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України вважали за честь отримати консультацію і цінну пораду Семена Устимовича Гончаренка – видатного вченого, методолога, дидакта і звичайної мудрої та щирої людини. Талант педагогічного наставництва, майстерність педагогічного такту, культури, «олюдненість» педагогічної дії стали вагомими інструментами його інтелектуального, емоційного, естетичного, етичного впливу на молодих науковців.

Неоціненним є внесок Семена Устимовича та його послідовників у розвиток інтердисциплінарності педагогіки, у становлення теорії і практики її субдисциплін. З цього приводу Н. Ничкало відзначила, що «обґрунтування положення щодо педагогіки як особливої галузі соціальної практики, і відповідної їй, функціонуючої в її надрах галузі виробництва знання – цей висновок академіка С. Гончаренка має методологічне значення для розвитку педагогічного наукознавства» [7, с. 14].

Вітчизняна наукова школа теорії мистецької освіти сформувалась під керівництвом доктора педагогічних наук, професора Оксани Петрівни Рудницької. О. Олексюк слушно зауважила, що «результати досліджень проблеми філософії мистецької освіти, одержані О. Рудницькою та її послідовниками, мають неоціненне значення, адже її наукова школа є унікальним явищем у розвитку мистецької освіти України» [8, с. 40].

Якості лідера наукової школи Оксани Петрівни виявлялись не лише в її глибокому філософському мисленні, науковому таланті, високопрофесійності як музиканта, а й через майстерність як педагога-

наставника, що передбачало насамперед міжособистісну професійну комунікацію. Адже, на переконання О. Рудницької, «діалогічне спілкування як складний багатогранний процес охоплює взаємодію суб'єктів, обмін інформацією між ними, виникнення і ствердження близької для обох учасників позиції, вираження ставлення один до одного, взаємовплив та взаєморозуміння, здатність до такого типу суб'єкт-суб'єктних відносин, до сприйняття унікальності партнера і надання йому можливості бути самим собою, характеризує якість комунікативності» [9, с. 63].

Наукова школа професора О. Рудницької стрімко розвивалася і стала достатньо відомою серед науковців України та за її межами. Її послідовники здійснювали дослідження у галузі мистецької освіти, зокрема щодо використання музичного мистецтва у розвитку особистості та професійної майстерності майбутнього вчителя, вивчення впливу музичного сприйняття на становлення професійно значущих якостей майбутнього вчителя, щодо історичної ретроспективи розвитку мистецької освіти в Україні та її регіонах.

Оксана Петрівна вперше у вітчизняній педагогічній науці обґрунтувала теоретико-методологічні засади мистецької освіти як самостійної галузі професійної освіти; визначила пріоритети її розвитку в умовах зміни освітньої парадигми та соціокультурної динаміки ХХІ століття; виявлено вплив мистецтва на формування особистості у контексті модернізації та глобалізації культурно-освітніх процесів у світі [9, с. 4].

Під наставництвом О. Рудницької було захищено ряд докторських і кандидатських дисертацій, зокрема: з проблем професійної підготовки вчителя (Л. Хомич, П. Харченко, З. Сирота) формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя музики засобами мистецтва (Т. Стратан), формування професійної культури майбутнього вчителя образотворчого мистецтва (М. Пічкур), історії розвитку мистецької освіти України (О. Цвігун, О. Попик, Ю. Грищенко), формування світоглядної культури та моральне виховання особистості майбутнього вчителя засобами мистецтва (В. Смікал, Л. Москальова) та ін. Ідеї О. Рудницької щодо концептуальних засад розвитку мистецької освіти, пріоритетів нового педагогічного мислення (гуманізм, культуровідповідність, духовність, символічність, полікультурність тощо), національних історичних традицій, ствердження принципів інноваційної діяльності набули нового наукового осмислення у контексті реформування сучасних мистецьких науково-освітніх напрямів.

На сучасному етапі під егідою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України набули активного розвитку наукові

школи талановитих педагогів-наставників, діяльність яких спрямована на збереження фундаментальності сучасної педагогічної науки, утвердження її інтердисциплінарності та адаптацію до сучасних інноваційних процесів проєвропейської векторності розвитку.

Фундатором наукової школи є доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України Нелля Григорівна Ничкало. З-поміж авторитетних представників української та європейської педагогічної спільноти Нелля Григорівна вирізняється особливою увагою до проблем філософії освіти, професійної педагогіки, теорії і практики неперервної освіти, порівняльної педагогіки, педагогіки праці, виховання, психології і дидактики професійної освіти, психології професійного розвитку особистості. Аналізуючи ключові концепти Я-концепції академіка Н. Ничкало, О. Семенов відзначає, що Нелля Григорівна – «талановитий науковець європейського масштабу, чия професійна діяльність ґрунтується на міцному фундаменті системного мислення, стратегічного бачення і титанічної праці» [10, с. 9-20].

Обстоюючи принципи людиноцентричності, щирості, відданості своїй справі, вимогливості до себе й інших, завжди підтримуючи талановитих науковців-початківців, Нелля Григорівна створила потужну наукову школу, яка є відомою не лише в Україні, а і за її межами. Під керівництвом Неллі Григорівни захищено понад 30 докторських і близько 80 кандидатських дисертацій. Дослідження учнів Неллі Григорівни присвячені проблемам порівняльної педагогіки (Н. Абашкіна, Н. Бідюк, Т. Десятов, О. Огієнко), теорії та історії розвитку педагогічної науки й освітньої практики в Україні (О. Аніщенко, І. Курляк, І. Лікарчук, Т. Усатенко), теоретичним і методичним основам професійної освіти (О. Дубасенюк, В. Радкевич, Ф. Шльосек), питанням гуманізації і гуманітаризації вищої освіти (І. Кузнецова, Л. Бабенко, Г. Воронка, С. Романова) та ін. Нелля Григорівна є генератором інноваційних ідей розвитку субдисциплін педагогіки, натхненним наставником небайдужих до сучасних проблем педагогічної теорії й освітньої практики науковців, освітян, які формують нову генерацію науково-педагогічної еліти України з урахуванням європейських принципів освіти і науки: толерантності, міжкультурної комунікації, відкритого діалогу, академічної мобільності.

У сучасному науково-освітньому середовищі України набуває активного розвитку наукова школа доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України, директора Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України Лариси Борисівни

Лук'янової. Під її керівництвом було захищено 6 докторських і 9 кандидатських дисертацій з теорії і методики професійної освіти.

Концептуальні основи професійної діяльності Лариси Борисівни вирізняються новаторськими ідеями, сучасним європейським баченням розвитку професійної освіти, освіти дорослих, неперервної освіти. Вона є одним із фундаторів теорії освіти дорослих в Україні. Професор Л. Лук'янова – автор понад 250 наукових і науково-методичних праць, а також Концепції освіти дорослих в Україні, яка отримала підтримку і була схвалена Президією НАПН України.

Як керівник наукової школи і директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Лариса Борисівна володіє такими особистісними і професійними якостями, які дозволяють їй успішно керувати науковим колективом і своїми учнями (аспірантами і докторантами). Маючи якості справжнього лідера, який вміє організувати наукову роботу, завжди допомогти, порадити, Лариса Борисівна сприяє особистісному розвитку кожного: ініціює проведення тренінгів, наукових платформ, семінарів, залучає до міжнародної співпраці тощо.

Проблематика наукових пошуків учнів Л. Лук'янової достатньо диференційована: порівняльні дослідження систем освіти дорослих в зарубіжному вимірі (С. Бабушко, Н. Демешкант, О. Жижко, Е. Богів, І. Сагун); підготовка та підвищення кваліфікації педагога професійного навчання (Г. Красильнікова, М. Самойлова); обґрунтування теоретичних і методологічних засад освіти дорослих (О. Волярська, І. Герасимова); формування екологічної компетентності майбутніх фахівців (О. Гуренкова, Н. Негруца) та ін.

Наукова школа Л. Лук'янової розвивається на основі принципів науковості, цілісності, цілеспрямованості, інтелектуальності, прогностичності, людяності, ціннісного сходження людини до вершин наукового успіху. Орієнтуючись на європейський вектор розвитку педагогічної науки, Лариса Борисівна підтримує діяльність Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття», стала ініціатором створення Ради молодих науковців Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

У межах діяльності Інституту набула фундаментального розвитку наукова школа з проблемами психолого-педагогічної підготовки вчителя доктора педагогічних наук, професора, заступника директора з наукової роботи Лідії Олексіївни Хомич. Пройшовши шлях від учителя київської середньої школи до заступника директора, Л. Хомич створила свою наукову школу. Під її керівництвом захищено 5 докторських (Г. Воскобойнікова, О. Федій, Т. Яцула, О. Лаврентьева, Г. Матукова) і більше 20 кандидатських дисертацій. Наукові пошуки її учнів

спрямовані на оновлення змісту, методів, форм, технологій педагогічної освіти, професійної підготовки вчителя в умовах вищого педагогічного навчального закладу у контексті ціннісної парадигми сучасної освіти.

Висновки. Отже, наукові школи в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України розвиваються на основі фундаментальних наукових традицій та інноваційної векторності розвитку педагогічної науки, освіти в європейському вимірі. Діяльність наукових шкіл у провідному академічному осередку України підтверджує реалізацію таких пріоритетів у вітчизняному науково-освітньому середовищі, як: постійне генерування нових ідей, розвиток традиції справжнього наукового мислення, збереження духу партнерства, міжкультурної комунікації, наукового діалогу, дискусійності, формування у науковців-початківців здатності до сміливої ініціативи, до самокритики, утвердження гуманістичних засад у науці з метою формування нового типу майбутнього фахівця як людини культури, людини інноваційної зі сформованою національно-свідомою та толерантно-інтернаціональною світоглядною позицією.

Перспективи розвитку наукових шкіл Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України пов'язані з запитами суспільства щодо забезпечення неперервної освіти різних категорій дорослих, впровадження у практику інновацій, забезпечення взаємозв'язку науки й освітньої практики, збереження національних надбань педагогічної наукової думки, сприяння інтеграції педагогічної спільноти у міжнародних науково-освітній простір, підтримки наукового наставництва як вагомого чинника створення молодієї генерації науковців-педагогів.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. Науково-педагогічні пошуки молодих / А. Андрущенко / Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис. – Вип. 4 (6). – Київ, 2002. – 144 с.
2. Гончаренко С.У. Наукові школи в педагогіці / С.У. Гончаренко / Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. пр. / за ред. В. Кременя, Т. Левицького. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 27-43.
3. Зербино Д.Д. Научная школа как феномен / Дмитрий Деонисович Зербино. – К.: Наук. думка, 1994. – 134 с.
4. Ланге К.А. Организация управления научными исследованиями / К.А. Ланге. – Л.: Наука, 1971. – 248 с.
5. Лещенко М.П. Наукова школа академіка Івана Зязюна / М.П. Лещенко / Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. пр. / за ред. В. Кременя, Т. Левицького. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 259-269.
6. Ничкало Н.Г. Концепція педагогічної майстерності академіка І.А. Зязюна: міждисциплінарні засади / Н.Г. Ничкало / Теорія і практика професійної

- майстерності в умовах цілежиттєвого навчання: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во Рута, 2016. – 400 с.
7. Ничкало Н.Г. Творча спадщина Вченого – народний скарб / Семен Устимович Гончаренко: бібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; [упоряд.: Н.А. Стельмах, Л.М. Айвазова; наук. ред. Л.М. Заліток; бібліогр. ред. Л.О. Пономаренко]. – К.: Нілан-ЛТД, 2013. – 195, [4] с. – (Сер. «Академіки НАПН України»; вип. 21). – На пошану пам'яті Семена Устимовича Гончаренка.
 8. Олексюк О.М. Феномен наукової школи у вищій мистецькій освіті / О.М. Олексюк // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2015. – Вип. 1-2. – 124 с.
 9. Рудницька О.П. Педагогіка загальна та мистецька: навч. посіб. / О.П. Рудницька. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
 10. Семенов О.М. Я-концепції академіка Неллі Ничкало / Олена Семенов // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтавський нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – 2016. – Вип. 14. – С. 3-15.
 11. Школы в науке / [науч. ред.: С. Микулинский, М. Ярошевский, Г. Кребер, Г. Штейнер]. – М.: Наука, 1977. – 523 с.

References

1. Andrushchenko V. *Naukovo-pedahohichni poshuky molodykh* [Scientifically-pedagogical searches of youth], *Vyshcha osvita Ukrayiny* [Higher education of Ukraine], Vol. 4 (6), Kiev, 2002, 144 p. (in Ukrainian)
2. Honcharenko S.U. *Naukovi shkoly v pedahohitsi* [Scientific schools are in pedagogics], *Stanovlennya i rozvytok naukovo-pedahohichnykh shkil: problemy, dosvid, perspektyvy* [Becoming and development of scientifically-pedagogical schools : problems, experience, prospects], Zhytomyr, 2012, p. 27-43. (in Ukrainian)
3. Zerbyno D.D. *Nauchnaya shkola kak fenomen* [Scientific school as phenomenon], Kiev, 1994, 134 p. (in Russian)
4. Lanhe K.A. *Orhanyzatsyya upravlenyya nauchnumy ussledovanyyamy* [Organization of management by scientific researches], Leningrad, 1971, 248 p. (in Russian)
5. Leshchenko M.P. *Naukova shkola akademika Ivana Zyazyuna* [Scientific school of academician Ivan Zyazyun], *Stanovlennya i rozvytok naukovo-pedahohichnykh shkil: problemy, dosvid, perspektyvy* [Becoming and development of scientifically-pedagogical schools : problems, experience, prospects], Zhytomyr, 2012, p. 259-269 (in Ukrainian)
6. Nychkalo N.H. *Kontsepsiya pedahohichnoyi maysternosti akademika I.A. Zyazyuna: mizhdystsyplinarni zasady* [Conception of pedagogical mastery of academician Ivan Zyazyun: interdisciplinary principles], *Teoriya i praktyka profesinyoyi maysternosti v umovakh tsile zhyttyevoho navchannya* [A theory and practice of professional mastery are in the conditions of continuous studies], Zhytomyr, 2016, 400 p. (in Ukrainian)
7. Nychkalo N.H. *Tvorcha spadshchyna Vchenoho – narodnyy skarb* [A creative inheritance of Scientist is folk treasure], *Semen Ustymovych Honcharenko: bibliohr. pokazhch.* [Semen Ustymovych Honcharenko: bibliographic pointer], Vol. 21, Kiev, 2013, 195, [4] p. (in Ukrainian)

8. Oleksyuk O.M. *Fenomen naukovoï shkoly u vyshchij mystets'kiy osviti* [The phenomenon of scientific school is in higher artistic education], *Neperervna profesijna osvita: teoriya i praktyka* [Continuous trade education: theory and practice], 2015, Vol. 1-2, 124 p. (in Ukrainian)
9. Rudnyts'ka O.P. *Pedahohika zahal'na ta mystets'ka* [Pedagogics general and artistic], Ternopol, 2005, 360 p. (in Ukrainian)
10. Semenoh O.M. *Ya-kontseptsiji akademika Nelli Nychkalo* [Я-концепції of academician Nellia Nychkalo], *Estetyka i etyka pedahohichnoyi diyi* [], 2016, Vol. 14, p. 3-15 (in Ukrainian)
11. *Shkolu v nauke* [Schools are in science], Moskov, 1977, 523 p. (in Russian)

Myroslava Vovk, Yulia Gryshchenko

SCIENTIFIC SCHOOLS IN THE INSTITUTE OF PEDAGOGICAL AND ADULT EDUCATION OF THE NATIONAL ACADEMY OF PEDAGOGICAL SCIENCES OF UKRAINE

The leading trend in the development of Ukrainian and world pedagogical science is fundamentalisation, which is the basis of the "advance" education in the context of sustainable development of society. The primary principles of pedagogy in its interdisciplinary measurement was established through the activities of the university and academic centres where scientific schools were formed in retrospect. Accordance to this, the elaboration of methodological, theoretical, and practice-oriented achievements of scientific schools in the pedagogical and educational environment occurs through the continuity of generations of scientists, the actualization of achievements of experienced scientists, and their combination with the innovations of young scientists. The synthesis of these two layers of science allows solving present issues that arise in modern pedagogical science and educational practice. There is the need to globalise the experience of development of scientific schools in the contemporary education and pedagogical environment of Ukraine, particularly in academic centres, that represents the development of pedagogical science in the personalised dimension and confirms the crystallisation of its fundamental principles and innovative nature of scientific research.

We summarised the achievements of the leading academic institution of Ukraine – the Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine – in the personalised context and outlined the prospects for the development of scientific schools of the Institute to meet modern challenges of reforming education and science.

We described the trends in the development of scientific schools of the well-known Ukrainian scientists and educators (I. Ziaziun, S. Honcharenko, N. Hychkalo, L. Lukianova, L. Khomych), which were formed on the values of pedagogical mentoring, intellectual leadership, empathy, ethical and aesthetic philosophical guidelines.

Keywords: *scientific school, scientific and pedagogical school, academic centre, the Institute of Pedagogical and Adult Education, the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine.*